

Naturskyddsföreningen
Växjö

VÄXJÖ TINGSRÄTT
3:7

INKOM: 2022-01-12
MÅLNR: P 183-22
AKTBIL: 3

Mark- och miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt

Överklagande

av kommunfullmäktiges i Växjö beslut § 242 dnr 2020-00527 att antaga förslag till detaljplan för Rimfrosten 1 m. fl., för nytt sjukhus

Växjökretsen av Naturskyddsföreningen överklagar kommunfullmäktiges rubricerade beslut och yrkar på att beslutet upphävs.

Vi vill utveckla vår talan efter att bl.a. ha satt oss in i det nya underlagsmaterialet till regionfullmäktige i lasaretsfrågan som offentliggjorts den 2022-01-05. Vi bedömer att detta är relevant för vår argumentation, framförallt beträffande utvecklingsplanerna för CLV-området. Vi anhåller därför om en månads extra tid utöver remisstiden under jul och nyår.

*****

Vi har i granskningsyttrande motsatt oss detaljplanen och förordat att man i stället bygger om och bygger till Växjö lasarett i befintligt läge, vilket skulle ha stora samhällsfördelar. Våra erinringar kvarstår och utvecklas nedan inklusive kommentarer avseende planförfattarens utlåtande inför antagandebeslutet.

Kommunens ansvar för en ändamålsenlig struktur

I planutlåtandet hävdas att "Det är inte kommunens uppgift att genom planmonopolet pröva en verksamhetsutövers beslut som rör deras egen verksamhet och ansvarsområde." Kommunens företrädare påpekar att Region Kronobergs inriktningsbeslut gjordes utifrån ett verksamhets- och patientperspektiv, vilket Växjö kommun varken anser sig ha anledning eller mandat att ifrågasätta.

Självklart är patientsäkerhet, moderna förutsättningar för avancerad vård och goda arbetsvillkor regionens huvuduppgift när det gäller lasarettets utformning och placering. Detta har debatten handlat om sedan inriktningsbeslutet, med stort engagemang från många läkare. 2022-01-05 offentliggjordes en ny utredning från regionen där alternativet att bygga på befintlig tomt (CLV) redovisas och jämförs med Råppealternativet. Men sjukhusets inre funktion är inte isolerad, utan står i samspel med sin omgivning.

Vissa sådana förutsättningar tas upp, som behovet av ny detaljplan för CLV-tomten(!), och översyn av trafikförhållanden i centrala Växjö. Både för personal och patienter är närhet till regionens kollektivtrafiknav mycket värdefullt samt att på gångavstånd ha tillgång till regionkärnans affärsliv, kultur och mötesplatser. Regionens kärna, Växjö stad får en viktig del av sitt liv från sjukhuset som samhällsbärande funktion

En flytt av ett stort sjukhus är ett strategiskt beslut med stora konsekvenser både på lång sikt och långt utanför platsen för det nya sjukhuset. Någon seriös analys av miljö- och andra konsekvenser där en flytt jämförs med att vara kvar på befintlig plats har inte gjorts. Ingenstans i hela hanteringen under nästan tre år görs en samlad bedömning av lokaliseringen i Råppe jämfört med att vara kvar på nuvarande plats utifrån samtliga de aspekter som ska redovisas, behandlas och bedömas enligt PBL och Miljöbalken. *Ingenstans visas alltså att det i ett helhetsperspektiv skulle vara bättre och mer hållbart att bygga ett nytt sjukhus i Råppe än att vara kvar på nuvarande plats.* Klimatpåverkan av att riva och bygga nytt samt av ökad trafik och minskade möjligheter för personal och besökande att åka kollektivt, gå och cykla har aldrig jämförts. Påverkan på naturmiljö, biologisk mångfald och strandskydd samt den resursförbrukning det innebär att ta naturmark i anspråk jämfört med att nyttja redan utbyggd stad nämns ingenstans.

Enligt PBL 1 kap 2 § stadgas: "Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt denna lag". Vidare skall "Planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning." (PBL 2 kap 2§) Planläggning PBL ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellan-kommunala och regionala förhållanden främja en "ändamålsenlig struktur" och "långsiktig hushållning" (PBL 2 kap 3§ 1 och 3 pkt). Kommunen är också skyldig att tillämpa Miljöbalkens bestämmelser om miljö-konsekvensbeskrivningar (MB 6 kap 11 och 12§§) samt beträffande strandskyddet (7 kap 18-18e§§ och PBL 4 kap 17§).

Kommunens linje, att i detaljplanefrågan för Råppe hävda att nuvarande plats inte står som alternativ emot Råppe är obegriplig. Det är kommunens ansvar att komplettera regionens bedömningar av vårdförutsättningar med de planmässiga övervägandena om verksamhetens samspel med omgivningen och dess miljöpåverkan, samt att ge denna diskussion offentlighet och legitimitet genom den reglerade planprocessen.

Vi hävdar att föreslagen flytt av lasarettet till ett nybyggt sjukhus i Råppe skulle få stor inverkan på stadskärnan. Dessutom skulle den medföra ökad klimatpåverkan genom rivningar, inspråktagande av naturmark, infrastrukturutbyggnad och ökad trafik, särskilt biltrafik. Den allsidiga och samlade redovisning av förslagets samtliga konsekvenser som vi efterfrågar borde ställts mot alternativet att bibehålla och bygga om Växjö lasarett på befintlig plats i Växjö inklusive en redovisning av vilka långsiktiga planmässiga och fysiska tillrättalägganden detta kräver.

Kommunen kan inte smita från sitt ansvar genom att hänvisa till regionens beslut, som ju inte är fattat ännu! Notera också bestämmelserna i 2 kap om "ändamålsenlig struktur" och "långsiktig hushållning". För att uppfylla det måste man jämföra med struktur och

hushållning för nuvarande läge, eftersom detta är ett verkligt alternativ. Eftersom det inte gjorts någon helhetsbedömning av sjukhuset på befintlig tomt, vare sig i översiktsplanarbetet eller i de åtgärdsvalsstudier som tagits fram för infrastrukturen, så bör det göras i MKB till detaljplanen. Att inte ge denna fråga plats i planprocessen enligt PBL – Miljöbalken är snarare att stjälpa än hjälpa Region Kronoberg i sin beslutsprocess.

Plan- och beslutsprocessen hittills

(det vi finner särskilt anmärkningsvärt är kursiverat)

A) Det slutliga beslutet huruvida man ska bygga ett nytt sjukhus eller renovera och bygga till det befintliga ska tas den 2 mars 2022. Det är alltså fortfarande ett alternativ att vara kvar på nuvarande plats. På regionens särskilda hemsida för ett nytt sjukhus i Råppe anges angående regionfullmäktiges kommande beslut:

"Alternativen är att bygga om och nytt på befintligt sjukhusområde, Centrallasarettet Växjö, eller bygga ett helt nytt sjukhus i Råppe."

En s.k. Snabbutredning utförd av Sweco daterad 2021-06-17 finns på "Nyasjukhus" hemsidan (inte återopet i planhandlingarna eller kommenterat av oss.) I olika uttalanden i pressen och på offentliga möten har regionens företrädare påpekat att man förutom underlag för utformning av ett sjukhus i Råppe även tar fram ett likvärdigt underlag för hur aktuella utformningskrav beträffande bl.a. patientsäkerhet, arbetsmiljö och beredskap skulle kunna tillgodoses på CLV-läget. Denna blev offentlig först 2022-01-05 varför vi begärt extra tid för att kunna kommentera den.

B) Två lokaliseringstudier för en sjukhusflytt har gjorts sedan regionens inriktningsbeslut 2019. En första daterad 2020-08-21 och en kompletterande i januari 2021. I den första, vilken Region Kronobergs lät göra, analyserades sex platser. Den kompletterande analysen är gjord av kommunen och gäller tre av de sex platserna. Slutsatsen blev att Råppe i stadens västra utkant förordades som den bästa platsen för ett nytt sjukhus. *I ingen av utredningarna fanns dock med som ett alternativ att behålla nuvarande läge med allsidig belysning av konsekvenserna i så fall.*

C) Råppealternativet lyftes därefter in i granskningsversionen av förslaget till ny översiktsplan (utställd våren 2021), *utan någon seriös kommentar i planhandling och eller MKB om flyttens strukturella påverkan på regionkärnans funktion och kvaliteter.*

D) Trafikförsörjningen till föreslaget Råppesjukhus har diskuterats av Region Kronoberg, Växjö kommun och Trafikverket i en gemensam åtgärdsvalsstudie (ÅVS) utförd av Sweco 21-02-26, som främst behandlar trafikplatsen vid Rv 23 men också cykeltrafik. Station vid Råppe ingår i Trafikverkets ÅVS 20201204 (TRV 2019/16039) för Kust – till - Kustbanan. Ingen av dessa studier innehåller någon diskussion om behovet av den sjukhusflytt som genererar behov av infrastrukturutbyggnaden – det steg 1 enligt fyrstegsprincipen, vilket varje utredning ska börja med enligt handledningen 2015:171 från Trafikverket. I ÅVS-en angående trafikplats mm liksom i planbeskrivningen anges i och för sig målstyrning av trafiken mot gång, cykel och kollektivtrafik där målet är totalt högst 50% biltrafik, *men samtidigt påpekas att risken finns att det blir ett helt annat utfall.*

E) Kommunen upprättade 2020 – 2021 detaljplanen för Rimfrosten 1 m fl, som detta överklagande avser. Denna splittrades inför granskningsskedet upp i tre delar, varav endast själva sjukhusdelen med omgivande mark öster om Räftegölen ingår i den nu antagna planen. Detaljplan för området väster om Räftegölen inklusive gång- och cykelbro över denna samt tilltänkt tågstation har man skjutit fram och trafikplatsen vid Rv 23 ska enbart regleras i vägplan enligt väglagen inkl. MKB enligt Miljöbalken. Trafikverkets arbete med denna kommer dock i princip att starta först när finansiering finns beslutad av regeringen i Länstransportplanen (hösten 2022). *I den antagna detaljplanen saknas alltså nödvändig trafikförsörjning för exploateringen.*

F) Under sommaren 2021 genomförde Växjö kommun en mindre utredning om påverkan på centrum av en sjukhusflytt, som tas upp både i planutlåtandet och i planbeskrivningen. Där refereras en intervjuundersökning som visar att 30 procent av sjukhusbesökarna, c:a 10 000 personer i veckan besöker centrum i samband med sjukhusbesöket. Effekterna på centrum vid flytt till Räfte analyseras inte, istället förs ett resonemang om vad man skulle kunna göra för att minska påverkan på centrum. Jfr kommentarer i SMP opinionstext 2021-12-18. Översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige 2021-12-14 minuterna innan detaljplanen antogs. *När detaljplanen antogs fanns således inte en lagakraftvunnen översiktsplan som detaljplanen överensstämde med.*

Sammanfattningsvis anser vi att kommunen inte tar sitt helhetsansvar för en ändamålsenlig struktur mm genom att det finns en skevhet i beslutsunderlag och en uppsplittrad beslutsordning som försvårar överblick och innebär att de övergripande frågorna inte kommer upp på bordet där de skulle. Med den hantering som valts faller en helhetsbedömning av lasaretsutbyggnaden mellan stolarna. Varken belastningen på naturresurser, klimatpåverkan (ökad trafik och klimatpåverkan av rivning av befintliga byggnader och nybyggnad), påverkan på Växjö Centrum har analyserats och hittills kommit med i bedömningen i något steg under det drygt två år långa arbete som föregått antagandet av detaljplanen.

Enligt Miljöbalken 6 kap. 11 § punkt 2 ska MKB innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd. Här har kommunen gjort alternativprövning utifrån hur man kan använda det aktuella markområdet. Enligt planbeskrivningen är *syftet med planen att möjliggöra byggnation av ett nytt akutsjukhus med tillhörande verksamheter inom planområdet och som kan utvecklas på platsen under lång tid och inte att pröva lämplig användning av det aktuella markområdet, se dom 2012-03-29 i mål nr P 2911-11. Beslutsunderlaget till antagandet av detaljplanen, så omfattande och ambitiöst det än är, håller därför inte måttet enligt PBL – Miljöbalken.*

Klimatpåverkan rivning och byggande

Vi har i vårt granskningsyttrande lyft Räfteplanens klimatpåverkan. Från nyår 2022 gäller regler för klimatdeklaration av nya byggnader, men även rivningar måste uppmärksammas. Bästa sättet att minimera en byggnads klimatpåverkan är att underhålla den där den står, givetvis med åtgärder för att minska läckage av värme mm samt bygga om det som behövs. Det gäller att ta vara på befintliga byggnadsdelar och återanvända dem. Materialkvaliteter och byggnadsdetaljer som inte används vid nybyggnad längre kan sättas samman till nya byggnadselement. I sista hand används rivningsmassor till

fyllnadsmaterial, då mycket stor del av värde och energiinnehåll går förlorat. Vi saknar en jämförande analys av nybyggnads-, ombyggnads- och rivningspåverkan avseende CO2 och övrig miljöpåverkan i beskrivning och miljöbedömning till detaljplanen för Rimfrosten1 jämfört med CLV-alternativet. Att det är svårt att beräkna klimatpåverkan av nybyggnader kontra ombyggnader är inget alibi för att inte utföra analys, åtminstone översiktligt.

För nybyggande finns också en initialkostnad när det gäller masshantering och markberedning medan byggnader i urban miljö redan har den kostnaden "inbyggd" så länge de står där. Oavsett att vissa kostnader skulle uppkomma genom tillfälliga lösningar och omflyttning, så kan det lösas med smart planering. Sammantaget finns det åtskilliga delar av CLV-komplexet som står sig utan större ombyggnad. Klimatbelastningen från en nyetablering i Råppe, hur ambitiösa hållbarhetsmål man än har, skulle knappast bli lägre än om sjukhuset behålls på befintlig plats.

Klimatpåverkan trafik

Att etableringen i Råppe på flera olika sätt skapar mycket större klimatbelastning av trafiken än befintligt läge på CLV-tomten är en självklarhet. Men detta skrivs inte ut i klartext, även om det antyds i MKB och ÅVS-arbete hur man syftar till att bli så bra som möjligt, men målen om fördelning mellan bil/kollektivtrafik/cykel/gång når inte upp till samma fördelning som befintligt läge. Förutom fördelningen mellan färdsattnen gäller det avstånden; Råppealternativet genererar enligt vår bedömning åtskilligt mer trafikarbete (antal färdkilometer) än CLV, alltså mer koldioxidbelastning.

Klimat effekterna av att man bygger ny infrastruktur uppkommer dels i byggskedet med markbearbetning, materialanvändning, förbrukning av drivmedel till transportfordon och maskiner. Denna klimateffekt gäller såväl väg som järnväg. Dessutom är det väl beforskat att varje investering i ny eller utökad vägkapacitet för med sig mer biltrafik. Kommunens kommentar i planutlåtandet angående väginfrastrukturinvesteringarna, "Bara tidigareläggning av investeringar som ligger något längre fram i tiden" – är därför inget hållbart argument.– det var ju utökad vägtrafik vi skulle undvika. I sitt "Klimatkontrakt" för Viable Cities där Växjö kommun är en deltagare, har kommunen angivit som ett åtagande "att Växjö's strategi är att gynna resande till fots, med cykel och kollektivtrafik *samtidigt som vi är restriktiva till ökad kapacitet för biltrafik*" (vår kursivering).

Exploateringsgrad, Naturmarkens värde, intrång på naturvärden och biologisk mångfald

Naturmark utan särskilt utpekade naturvärden har länge betraktats som värdelös om den inte har några ekonomiska förväntningar. Numera börjar ett annat synsätt på vardagsnaturen vinna insteg, och vi talar om ekosystemtjänster, som ger oss luften att andas och håller igång kretsloppet i naturen som är grunden för allt liv, och nödvändig för människors rekreation.

Det föreslagna sjukhusområdet innehåller både mer vardaglig natur och värdefulla äldre lövträd samt inventerade bestånd av fladdermus och hasselmus mm. Strandzonen är känslig och bör skyddas från starkt ljus. De utpekade särskilt hotade arterna är signalarter inom det myller av liv som vi benämner biologisk mångfald, och som är grundläggande för vår tillvaro - i samspel med alla övriga organismer.

Vi menar att det är önsketänkande att man skulle kunna hålla området så opåverkat, dels av anläggningsarbetena, anläggande av gång- och cykelstig och belysning och dels av det stora besökarantal som förväntas till sjukhuset, att naturvärdena kan bibehållas i den grad man anger, även om anläggningsåtgärder inom strandskyddsområdet skulle kräva dispens. Det skulle t.ex. uppstå konflikt kring önskemål om en upplyst gång- och cykelväg till Råppestationen och ambitionen att etablera en fladdermusvänlig belysning. Mer än en tredjedel av utpekade värdefulla träd (tre av de fem riktigt gamla hålträden) kommer att försvinna, och det skydd som anges för de resterande är inget absolut skydd utan de kan tas bort efter särskild prövning.

Vi har hävdat, och hävdar fortfarande att det föreslagna sjukhuset medför en för hög exploatering på platsen i förhållande till behovet av spridningskorridorer för djur och insekter utmed Bergundasjöarna och Helige å samt med tanke på friluftsentresset utmed ån, utmärkt som kanotled på Naturkartan. Området har också betydelse som ströv- och rekreationsområde för närboende. Den naturmark som finns inom planområdet är tillsammans med en flik norr om järnvägen det enda kvarvarande grönområde som förutom spridning utmed Helige å även ger någon möjlighet till kontakt med strandzonerna vid Norra Bergundasjön.

Strandskyddet bör inte upphävas

Strandskyddet har en lång historia i Sverige och är allmänt accepterat som viktigt för att trygga friluftslivet i hela landet. När strandskyddets syfte utvidgades till även gälla livsvillkoren för djur- eller växtarter gavs det ytterligare en dimension för att värna vardagsnaturens betydelse. Prövningen av dispens eller upphävande av strandskydd ska därför alltid omfatta påverkan på både friluftslivet och djur- och växtlivet, och varken dispens från eller upphävande av strandskydd kan meddelas om de biologiska värdena påverkas på ett icke acceptabelt sätt. Strandremssorna runt Råpegölen representerar värden som också bör ställas i relation till all annan exploatering i omgivningarna.

Kommunen anger som särskilt skäl för upphävande av strandskyddet, att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området (MB 7 kap 18 c § punkt 5). Men kommunen har inte någonstans i planprocessen visat att det i ett helhetsperspektiv skulle vara bättre och mer hållbart att bygga ett nytt sjukhus i Råppe än att vara kvar på nuvarande plats. Region Kronoberg har inte fattat beslut om att flytta sjukhuset.

För att slippa att visa att det inte finns något alternativ att lägga det utanför strandskyddet måste man visa att det är ett **mycket** angeläget intresse (MB 7 kap 18 c § punkt 5). Vi har inte sett att man någon gång använt eller fått igenom ett undantag från strandskyddet på denna grund. Så här skriver Naturvårdsverket om detta särskilda skäl: **Annat mycket angeläget intresse:** Ett mycket angeläget intresse innebär mycket speciella omständigheter som är mer eller mindre unika till sin karaktär. Det kan vara både allmänna och enskilda intressen, men tillämpningen bör vara särskilt restriktiv när det gäller enskilda intressen.

Kommunen vill upphäva strandskyddet för säkerhets skull - för det fall Region Kronoberg inte lyckas lösa de hittills sorgligt försummade frågeställningarna kring

upprustning, ombyggnad och kompletterande nybyggnad på befintlig sjukhustomt.
Enligt ovan kan i dagsläget strandskyddet inte upphävas på dessa grunder, och därmed
kan beslutet att anta detaljplanen inte vinna laga kraft.

För Naturskyddsföreningen i Växjö
Styrelsens arbetsutskott

Lena Lorén
lena.loren@telia.com

Lars Carlsson
larsolof.carlsson@gmail.com

Uno Petersson
uno_p@hotmail.com

Järda Blix
Medlem i föreningen
jarda.blix@telia.com

Naturskyddsföreningen i Växjö
org nr 829502-5327

Hemsida: vaxjo.naturskyddsforeningen.se

e-post: vaxjo.krets@naturskyddsforeningen.se

Postmottagare
c/o Uno Petersson
Vårlöksvägen 7
352 59 Växjö